

Avansa maksājums (samaksāts) (1)

- Samaksājot avansa maksājumu (par PL, precēm u.tml.) - avansa maksātāja uzskaitē samaksātais avanss ir prasības pret piegādātājiem līdz preces vai pakalpojuma saņemšanas brīdim. Samaksātais avanss ir prasības pret debitoriem.
- Samaksāto avansu bilancē norāda atbilstošā postenī, lai parādītu par ko avanss ir samaksāts, piemēram, avanss par krājumiem.
- Pēc preču vai pakalpojuma saņemšanas noteikt avansa ieskaitīšana vai parāda piegādātājam samazināšana par samaksāto avansa summu.

Avansa maksājums (samaksāts) (2)

- Samaksājot avansa maksājumu:
 - D 2180 *Avansa maksājumi par krājumiem*
 - K 2620 *Norēķinu konts kredītiestādē*
- Saņemts rēķins par iegādātām precēm
 - D 2130 *Gatavie ražojumi un preces pārdošanai*
 - K 5310 *Norēķini ar piegādātājiem un darbuzņēmējiem*
- Veiktā avansa maksājuma ieskaitīšana (saistību samazināšana)
 - D 5310 *Norēķini ar piegādātājiem un darbuzņēmējiem*
 - K 2180 *Avansa maksājumi par krājumiem*

Avansa maksājums (saņemts) (1)

- Saņemot avansa maksājumu (par PL, precēm u.tml.) - avansa saņēmēja uzskaitē saņemtais avanss ir saistības pret pircējiem līdz preces pārdošanas vai pakalpojuma sniegšanas brīdim.
- Saņemto avansu atzīst kā saistības pret pircēju vai pakalpojuma saņēmēju un bilancē uzrāda kreditoru sastāvā.
- Pēc preču pārdošanas vai pakalpojuma sniegšanas noteikt avansa ieskaitīšana vai prasību samazināšana pret debitoru par samaksāto avansa summu.

Dāvanu kartes

- MK noteikumi Nr. 775 nosaka, ka dāvanu karšu pārdošana uzskatāma par avansa maksājuma saņemšanu par preču piegādi vai pakalpojumu sniegšanu. Ieņēmumus atzīst brīdī, kad pircējam apmaiņā pret dāvanu karti ir izsniegtas preces vai sniegti pakalpojumi.
- Likumos nav noteikts, kāds ir priekšapmaksas dāvanu kartes noilgums (derīguma termiņš).
- Dāvanu kartes derīguma termiņu nosaka pārdevējs vai pakalpojuma sniedzējs.
- Pārdevēja vai pakalpojuma sniedzēja pienākums ir informēt par termiņu, līdz kuram dāvanu karte jāizmanto, lai strīdus gadījumā varētu pierādīt šo patērētāja informēšanas faktu.

Vaučeri

- **Vaučers** — instruments, kurš jāpieņem kā atlīdzība vai daļēja atlīdzība par preču piegādi vai pakalpojumu sniegšanu un kurā vai ar kuru saistītajos dokumentos, tostarp šāda instrumenta izmantošanas noteikumos, norādītas piegādājamās preces vai sniedzamie pakalpojumi, vai potenciālo piegādātāju vai sniedzēju identitāte
- **Viena mērķa vaučers** — vaučers, kura izdošanas brīdī ir zināma to preču piegādes vai pakalpojumu sniegšanas vieta, uz ko vaučers attiecas, kā arī nodoklis, kas maksājams par šādām precēm vai pakalpojumiem
- **Vairāku mērķu vaučers** — vaučers, kura izdošanas brīdī nav zināma neviena no šajā likumā noteiktajām viena mērķa vaučera pazīmēm
- VID materiāls:
https://www.vid.gov.lv/sites/default/files/mm_pvn_vauceri.pdf

Priekšapmaksa (avansa maksājums) (1)

- Priekšapmaksa par pakalpojumiem vai precī ir avansa maksājums.
- Saņemot avansa maksājumu:
 - D 2620 *Norēķinu konts kredītiestādē*
 - K 5210 *Norēķini par saņemtajiem avansiem no pircējiem*

Priekšapmaksa (avansa maksājums) (2)

- Ieņēmumus atzīst brīdī, kad pircējam ir sniegts pakalpojums vai pārdos preces:
 - izrakstīts rēķins par pakalpojumu
 - D 2310 *Norēķini ar pircējiem un pasūtītājiem*
 - K 6110 *Ieņēmumi*
 - priekšapmaksas ieskaitīšana norēķinu veikšanai
 - D 5210 *Norēķini par saņemtajiem avansiem no pircējiem*
 - K 2310 *Norēķini ar pircējiem un pasūtītājiem*

16.piemērs

Pircējiem piešķirtās atlaides

- **Skonto** – tirdzniecības atlaide, kas ieinteresē pircējus norēķināties noteiktā laika posmā.

Preču pavadzīmē – rēķinā uzrāda samaksas laiku un atlaides apmēru.
Piemēram: ja samaksa tiek veikta 2 dienās, skonto 5 %
- **Bonuss** – tirdzniecības atlaide «Pērc 3, maksā par 2».

Sava veida prēmija, kas pircējam tiek piešķirta noteikta procenta, vai summas vai preces izteiksmē noteiktā laika periodā.
Atlaide var būt: (1) bezmaksas preču veidā; (2) naudas veidā.
- **Rabats** – tirdzniecības atlaide, kas izteikta procentos no realizācijas vērtības vai noteiktas summas apmērā, ko pārdevējs piešķir pircējam par preču iegādi vairumā vai citu apsvērumu dēļ.

Atlaides ēdienu grupām un citiem pakalpojumiem:

- Apjoma atlaides:
 - Pastāvīgiem viesiem;
 - Grupām;
 - Sasniedzot noteiktu pasūtījuma apjomu.
- Cenas diferenciācija pēc laika:
 - Sezonas, nedēļas nogales;
 - Laimīgās stundas;
 - Pie iepriekšējā pasūtījuma.
- Mērķa grupas atlaides:
 - Pensionāriem, studentiem, bērniem, īpaši svarīgiem viesiem, sadarbības partneriem.

17.piemērs

▪ **Pircēja grāmatvedībā**

Kontā 713x – *Saņemtās atlaides* (izmaksu samazinošas)

D 5310 K 7130 = summa bez PVN

D 5310 K 5721 = PVN summa

▪ **Pārdevēja grāmatvedībā**

Kontā 64xx – *Piešķirtās atlaides* (ieņēmumus samazinošas)

D 64xx K 2310 = summa bez PVN

D 5721 K 2310 = PVN summa

Debitoru uzskaite ārvalstu valūtā (1)

- **Grāmatvedībā** par vērtības mēru **lieto euro**.
- **Ja attaisnojuma dokumentā** vērtības mērs ir **ārvalstu valūta**, tajā norādītās summas naudas izteiksmē ierakstiem **grāmatvedības reģistros pārrēķina euro** saskaņā ar grāmatvedībā izmantojamo ārvalstu valūtas kursu, kas ir spēkā saimnieciskā darījuma dienas sākumā.

Debitoru uzskaite ārvalstu valūtā (2)

- **Grāmatvedībā izmantojamais ārvalstu valūtas kurss** ir Eiropas Centrālās bankas publicētais euro atsaucis kurss, bet, ja konkrētai ārvalstu valūtai nav Eiropas Centrālās bankas publicētā euro atsaucis kursa, izmanto pasaules finanšu tirgus atzīta finanšu informācijas sniedzēja periodiskajā izdevumā vai tā tīmekļa vietnē publicēto valūtas tirgus kursu attiecībā pret euro.
- Par **saimnieciskā darījuma dienu uzskata** attiecīgi naudas saņemšanas vai maksāšanas dienu, preču vai pakalpojumu pirkšanas vai pārdošanas dienu, kā arī jebkuru citu dienu, kurā faktiski notikušas pārmaiņas uzņēmuma mantas stāvoklī.

Debitoru uzskaite ārvalstu valūtā (3)

- **Katra pārskata gada beigās ārvalstu valūtas** naudas atlikumus un ārvalstu valūtās izteikto avansu, aizdevumu vai aizņēmumu atlikumus, kā arī citus ārvalstu valūtās maksājamus debitoru vai kreditoru parādu **atlikumus pārrēķina no attiecīgās ārvalsts valūtas uz euro** saskaņā ar grāmatvedībā izmantojamo ārvalstu valūtas kursu, kas ir spēkā pārskata gada pēdējās dienas beigās un iegūto novērtējuma palielinājumu vai samazinājumu (pozitīvo vai negatīvo starpību) ieraksta grāmatvedības reģistros.

Debitoru uzskaite ārvalstu valūtā (4)

- **Ārvalstu valūtas** naudas **atlikumus**, ārvalstu valūtas termiņnoguldījumu atlikumus un ārvalstu valūtās izteikto avansu, aizdevumu vai aizņēmumu atlikumus, kā arī citus debitoru vai kreditoru parādu atlikumus, kas saņemami vai maksājami ārvalstu valūtās, **bilancē norāda, tos pārrēķinot euro saskaņā ar grāmatvedībā izmantojamo ārvalstu valūtas kursu, kas ir spēkā bilances datumā (dienas beigās).**

Debitoru uzskaite – nedrošie un bezcerīgie (1)

- Apgrozāmo līdzekļu vērtību koriģē, lai tie bilances datumā tiktu novērtēti atbilstoši iegādes izmaksām vai ražošanas pašizmaksai, vai zemākajām tirgus cenām šajā datumā, atkarībā no tā, kurš no šiem rādītājiem ir zemāks, vai īpašos gadījumos — citai zemākajai vērtībai.
- Piemēram, debitoru parādus, kuru saņemšana tiek apšaubīta, novērtē atbilstoši neto vērtībai.
- Apgrozāmo līdzekļu vērtības samazinājuma korekcijas var pārtraukt, ja vērtības samazināšanai vairs nav pamata.

Debitoru uzskaite – nedrošie un bezcerīgie (2)

- Debitoru parādu atlikumus bilancē norāda atbilstoši attaisnojuma dokumentiem un ierakstiem sabiedrības grāmatvedības reģistros un saskaņo (salīdzina) ar attiecīgajiem debitoriem, veicot savstarpējo atlikumu salīdzināšanu bilances datumā.
- Strīda gadījumos debitoru parādu atlikumus bilancē norāda atbilstoši sabiedrības grāmatvedības datiem.
- Ja rodas šaubas par pārskata gadā vai iepriekšējos pārskata gados atzīta debitoru parāda atgūšanu, kārtējā pārskata gadā apšaubāmās summas apmērā veido uzkrājumus nedrošiem parādiem, vienlaikus iekļaujot attiecīgo summu kā izmaksas peļņas vai zaudējumu aprēķinā.

Debitoru uzskaitē – nedrošie un bezcerīgie (3)

- Parādu uzskaitē par nedrošu, piemēram:
 - ja parādnieks nonācis finansiālās grūtībās un viņam ar tiesas nolēmumu pasludināts maksātnespējas process,
 - ja parāds noteiktajā termiņā, kā arī pēc atgādinājuma saņemšanas nav samaksāts,
 - ja parādnieks ir apstrīdējis parāda piedziņas tiesības,
 - citos gadījumos.

Debitoru uzskaitē – nedrošie un bezcerīgie (4)

- Uzkrājumus nedrošiem parādiem uzskaita grāmatvedībā speciālā kontā un izmanto finanšu pārskatā debitoru parādu posteņu vērtības korekcijām bilances datumā.
- Debitoru parādu atlikumus bilancē norāda neto vērtībā, kas aprēķināta, no šo parādu uzskaites vērtības atbilstoši grāmatvedības reģistru datiem atskaitot nedrošiem parādiem izveidoto uzkrājumu atlikumus.
- Ja parāds uzskatāms par bezcerīgu (zaudētu bez cerībām to kādreiz atgūt), to noraksta no nedrošiem parādiem izveidotajiem uzkrājumiem vai iekļauj zaudējumos, ja pirms tam nav bijuši izveidoti uzkrājumi.

Uzkrājumi šaubīgiem debitoriem un UIN (1)

Ar uzņēmumu ienākuma nodokli apliekamajā bāzē iekļauj debitoru parādu summu, kura:

- 1) izveidota kā uzkrājums nedrošiem parādiem un iekļauta kā izmaksa peļņas vai zaudējumu aprēķinā, un 36 mēnešu laikā no uzkrājuma izveidošanas dienas parāds nav atgūts vai tam šajā periodā nav piemērojams šā panta trešajā daļā minētais atbrīvojums;
- 2) iekļauta zaudējumos (izdevumos), ja pirms tam attiecīgajam debitora parādam nav izveidots uzkrājums un parādu summai nav piemērojams šā panta trešajā daļā minētais atbrīvojums

Šie nosacījumi attiecināmi arī uz parāda daļu, kura pārņemta ar cesijas līgumu vai faktoringā bez regresa prasībām.

Uzkrājumi šaubīgiem debitoriem un UIN (2)

- Šis neattiecas uz parādu summām, ja nodokļa maksātājs veicis visas atbilstošās parādu piedziņas un atgūšanas darbības (skat. UIN likuma 9.p.3.d.)
- Pārskata gadā PZA atzītos zaudējumus no parādu norakstīšanas (šaubīgie un bezcerīgie) iekļauj UIN apliekamajā bāzē 6.2. rindā pēc 36 mēnešiem no uzkrājuma izveidošanas dienas, ja parāds nav atgūts vai nav piemērojams UIN likuma 9.p.3.d. atbrīvojums (debitoriem, kas radušies pēc 01.01.2018.).
- Par debitoru parādu summām, kuras radušās līdz 31.12.2017. UIN deklarācijas 21.rinda – tiesības samazināt UIN bāzi par atgūtā parāda summu 75% apmērā, ja šī summa ir iekļauta ar UIN apliekamajā bāzē kādā no iepriekšējiem pārskatu gadu taksācijas periodiem (izveidots uzkrājums līdz 31.12.2017.).

Uzkrājumi šaubīgiem debitoriem un UIN (3)

Piemērs no VID metodiskā materiāla

Komerksabiedrība aizpilda deklarāciju par 2021.gada decembrī, un 2.ailē norāda taksācijas periodu, kurā tā bija izveidojusi uzkrājumu šaubīgam debitora parādam. Tā kā 36 mēnešu laikā no uzkrājuma izveidošanas dienas parāds netika atgūts un šis parāds neatbilda likuma 9.panta trešās daļas nosacījumiem, tad komerksabiedrība nodokļa bāzē iekļauj attiecīgo parāda summu 100 EUR, norādot deklarācijas 6.2.rindā (t.i., 2021.gada pēdējā mēneša - decembra deklarācijā).

Nr. p.k.	Taksācijas periods, kurā izveidoti uzkrājumi debitoru parādiem	Uzkrājumu debitoru parādiem turēšanas periods (mēnešos)	Nodokļa bāzē iekļautā debitoru parādu summa pārskatā gadā
1	2	3	4
1.	2018.gada aprīlis	45	100
	Kopā:		